LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS

ĮSAKYMAS
DĖL GRĖSMĖS VAIKUI LYGIŲ KRITERIJŲ IR GRĖSMĖS VAIKUI LYGIO NUSTATYMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2018 m. gegužės 21 d. Nr. A1-221
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 38 straipsnio 1 dalimi:

1. T v i r t i n u Grėsmės vaikui lygių kriterijų ir grėsmės vaikui lygio nustatymo tvarkos aprašą (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad šeimose, kurios įrašytos į Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitą iki šio įsakymo įsigaliojimo, vadovaujantis Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitos savivaldybės vaiko teisių apsaugos tarnyboje (skyriuje) tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. A1-212 „Dėl Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitos savivaldybės vaiko teisių apsaugos tarnyboje (skyriuje) tvarkos aprašo patvirtinimo“, bei šeimose, kurioms pagalba pradėta teikti iki šio įsakymo įsigaliojimo, grėsmės vaikui lygis nenustatomas, šeimai atvejo vadybininkas paskiriamas ir pagalbos šeimai poreikiai įvertinami Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. kovo 29 d. įsakymo Nr. A1-141 „Dėl atvejo vadybos tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2 punkte nustatyta tvarka.

3. Šis įsakymas įsigalioja 2018 m. liepos 1 d.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras Linas Kukuraitis

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2018 m. gegužės 21d. įsakymu
Nr. A1-221

GRĖSMĖS VAIKUI LYGIŲ KRITERIJŲ IR GRĖSMĖS VAIKUI LYGIO NUSTATYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Grėsmės vaikui lygių kriterijų ir grėsmės vaikui lygio nustatymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) numato grėsmės vaiko saugumui, sveikatai ir (ar) gyvybei lygių kriterijų ir grėsmės vaikui lygio nustatymo tvarką.

2. Apraše vartojamos sąvokos:

2.1. **Vaiko paėmimas iš jam nesaugios aplinkos** – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija) vykdoma laikina vaiko teisių apsaugos priemonė vaiko saugumui užtikrinti, kai kyla grėsmė jo saugumui, sveikatai ar gyvybei, iki bus nustatytas grėsmės vaikui lygis.

2.2. **Vaiko paėmimas iš jo atstovų pagal įstatymą** – valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos vykdoma vaiko teisių apsaugos priemonė, nustačius antrąjį grėsmės vaikui lygį.

2.3. Kitos Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – CK), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme, Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme.

II SKYRIUS
GRĖSMĖS VAIKO SAUGUMUI, GYVYBEI IR (AR) SVEIKATAI VERTINIMAS

3. Valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, gavusi pranešimą apie galimą vaiko teisių pažeidimą, vertina grėsmės vaikui lygį, atsižvelgdama į grėsmės vaikui rizikos veiksnių grupes ir grėsmės vaiko saugumui, gyvybei ir (ar) sveikatai vertinimo kriterijus, nurodytus Aprašo 1 priede. Nustatomos šios grėsmės vaikui rizikos veiksnių grupės:

3.1. vaiko funkcionavimo rizikos veiksniai;

3.2. rizikos veiksniai, susiję su vaiko atstovais pagal įstatymą;

3.3. rizikos veiksniai, susiję su tėvystės įgūdžiais ir bendravimu (santykiu) su vaiku;

3.4. rizikos veiksniai, susiję su socialine aplinka.

4. Nustatant grėsmės vaikui lygį, atsižvelgiama į grėsmės vaikui lygio vertinimo metu nustatytą informaciją apie esamus grėsmės vaikui rizikos veiksnius bei kriterijus, nustatytus Grėsmės vaikui lygio nustatymo anketoje (pagal Aprašo 1 priedo formą). Vertinant grėsmės vaikui lygį, tuo pačiu metu įvertinama vaiko, jo šeimos narių, su juo gyvenančių asmenų ir (ar) kitų asmenų, specialistų (pavyzdžiui: sveikatos priežiūros įstaigų specialistų, vaiko mokytojų ar auklėtojų, socialinio darbuotojo, socialinio pedagogo, psichologo) pateikta informacija apie galimus vaiko teisių pažeidimus.

III SKYRIUS
GRĖSMĖS VAIKO SAUGUMUI, GYVYBEI IR (AR) SVEIKATAI LYGIO NUSTATYMO TVARKA

5. Valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, gavusi pranešimą apie galimą vaiko teisių pažeidimą, nedelsdama pradeda vertinti grėsmės vaikui lygį:

5.1. gavusi pranešimą apie galimą smurto prieš vaiką naudojimą ir (ar) galimai kilusį pavojų vaiko saugumui, sveikatai ar gyvybei, kuo skubiau, tačiau ne vėliau kaip per 6 valandas nuo pranešimo gavimo arba ne vėliau kaip per 1 valandą nuo pranešimo gavimo, jei pranešimas gautas iš policijos pareigūnų, turi nuvykti į vaiko buvimo vietą, susitikti su vaiku ir jį išklausyti (išskyrus tuos atvejus, kai vaikas dėl amžiaus, sveikatos būklės, esamos būsenos negali išreikšti savo nuomonės), taip pat susitikti su vaiko atstovais pagal įstatymą. Su vaiku bendraujama individualiai, jei reikia, nedalyvaujant vaiko atstovams pagal įstatymą (pavyzdžiui, jei smurtautojas yra vaiko atstovas pagal įstatymą, vaiko atstovas pagal įstatymą daro ar gali daryti įtaką vaiko nuomonei);

5.2. gavusi pranešimą apie kitus galimus vaiko teisių pažeidimus, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo pranešimo gavimo vyksta į vaiko buvimo vietą, susitinka su vaiku ir jį išklauso (išskyrus tuos atvejus, kai vaikas dėl amžiaus, sveikatos būklės, esamos būsenos negali išreikšti savo nuomonės), taip pat susitinka su vaiko atstovais pagal įstatymą. Su vaiku bendraujama individualiai, jei reikia, nedalyvaujant vaiko atstovams pagal įstatymą (pavyzdžiui, jei vaiko atstovas pagal įstatymą daro (gali daryti) įtaką vaiko nuomonei). Prieš vykstant į vaiko buvimo vietą, išsiaiškinama, ar anksčiau buvo gauta panešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus, ar šeimai teikiamos ar buvo teiktos socialinės paslaugos ir kita pagalba, pagal galimybes gaunama kita reikalinga informacija iš švietimo, sveikatos priežiūros, socialinės priežiūros ir (ar) kitų institucijų, įstaigų ar organizacijų;

5.3. atlikęs Aprašo 5.1 ar 5.2 papunktyje nurodytus veiksmus, valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos specialistas, įgaliotas nagrinėti pranešimus apie galimus vaiko teisių pažeidimus, vertinantis ir nustatantis grėsmės vaikui lygį bei atliekantis kitus Apraše nustatytus veiksmus, siekdamas apginti vaiko teises ir užtikrinti teisėtus jo interesus (toliau – specialistas), nustato grėsmės vaikui lygį – užpildo Grėsmės vaikui lygio nustatymo anketą (Aprašo 1 priedas);

5.4. jei kyla pavojus vaiko ir (ar) specialisto gyvybei bei sveikatai, vaikas paliktas be priežiūros arba paliktas prižiūrėti asmenims, kurie netinkamai juo rūpinasi ir dėl to kyla grėsmė jo saugumui, sveikatai ar gyvybei, arba yra CK 3.254 straipsnio 1 ir 2 punktuose nurodytų aplinkybių, specialistas paima vaiką iš jam nesaugios aplinkos ir užpildo Vaiko paėmimo iš jam nesaugios aplinkos aktą (Aprašo 2 priedas). Specialistas Grėsmės vaikui lygio nustatymo anketą (Aprašo 1 priedas) užpildo per 2 darbo dienas nuo vaiko paėmimo iš jam nesaugios aplinkos.

6. Grėsmės vaikui lygis nustatomas kiekvienam vaikui atskirai.

7. Valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, nustatydama grėsmės vaikui lygį, gali naudoti vaizdo ir garso įrašymo priemones (pavyzdžiui, jei vaiko atstovai (-as) pagal įstatymą yra agresyvūs (-us), apsvaigę (-ęs) nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų svaigiųjų medžiagų ar yra netekę (-ęs) sąmonės, vaikas rastas vienas). Vaizdo ir garso įrašai pridedami prie specialisto užpildytos Grėsmės vaikui lygio nustatymo anketos (pagal Aprašo 1 priedo formą).

8. Vaiko atstovas pagal įstatymą su užpildyta Grėsmės vaikui lygio nustatymo anketa (pagal Aprašo 1 priedo formą) supažindinamas pasirašytinai, išskyrus tuos atvejus, kai dėl objektyvių priežasčių vaiko atstovas pagal įstatymą to padaryti negali. Priežastį, dėl kurios vaiko atstovas pagal įstatymą nebuvo supažindintas ir (ar) nepasirašė Grėsmės vaikui lygio nustatymo anketoje, specialistas įrašo Grėsmės vaikui lygio nustatymo anketoje (Aprašo 1 priedas).

9. Jei vaikas paimamas iš jam nesaugios aplinkos, kuri nėra jo faktinė gyvenamoji vieta, grėsmės vaikui lygį vertina valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos teritorinis skyrius, kuris paėmė vaiką iš jam nesaugios aplinkos. Informacija apie vaiką ne vėliau nei kitą dieną nuo vaiko paėmimo perduodama faktinės vaiko gyvenamosios vietos valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos teritoriniam skyriui, kad jis inicijuotų atvejo vadybos ir mobiliosios komandos sudarymą bei kreiptųsi į teismą dėl leidimo paimti vaiką iš vaiko atstovų pagal įstatymą išdavimo.

10. Jeigu pranešimo apie galimą vaiko teisių pažeidimą momentu buvusi vaiko buvimo vieta žinoma, tačiau, nustatant grėsmės vaikui lygį, vaikas yra kitoje vietoje (pavyzdžiui, ligoninėje), vertinant grėsmės vaikui lygį, jeigu yra galimybė (pavyzdžiui, jei vaikas dėl amžiaus, sveikatos būklės, esamos būsenos gali išreikšti savo nuomonę), specialistas bendrauja pirmiausia su vaiku, po to bendrauja su vaiko atstovais (-u) pagal įstatymą, su kuriais (-iuo) vaikas buvo iki galimo jo teisių pažeidimo, ir (ar) specialistais, teikiančiais jam pagalbą.

11. Jeigu vaiko buvimo vieta, vertinant grėsmės vaikui lygį, nežinoma arba, atvykus į pranešime apie galimą vaiko teisių pažeidimą nurodytą vietą, vaiko nerandama, valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija išsiaiškina vaiko dingimo aplinkybes ir, kilus įtarimų, kad gali kilti grėsmė jo sveikatai ir (ar) gyvybei, kreipiasi į policiją dėl jo paieškos organizavimo.

12. Nenustačiusi galimų vaiko teisių pažeidimų ir grėsmės vaiko saugumui, sveikatai ir (ar) gyvybei rizikos veiksnių, valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija grėsmės vaikui lygio nenustato ir baigia nagrinėti pranešimą. Valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, jei vaikui ir (ar) vaiko atstovams (-ui) pagal įstatymą reikia gauti paslaugas ir pagalbą, raštu kreipiasi į vaiko gyvenamosios vietos savivaldybės administraciją ir perduoda informaciją, pagrindžiančią vaiko ir (ar) vaiko atstovų (-o) pagal įstatymą poreikius gauti paslaugas ar pagalbą.

13. Valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija pakartotinai įvertina Aprašo 3 punkte nustatytus grėsmės vaiko saugumui, sveikatai ir (ar) gyvybei rizikos veiksnius ir nustato grėsmės vaikui lygį Aprašo nustatyta tvarka, jeigu gaunama informacija, kad suteikta pagalba nepadėjo vaiko atstovams (-ui) pagal įstatymą pakeisti elgesio su vaiku, jie (jis) neužtikrina vaiko teisių ar jas pažeidžia, situacijai šeimoje nesikeičiant, kyla pavojus vaiko saugumui, sveikatai ir (ar) gautas atvejo vadybininko motyvuotas siūlymas paimti vaiką iš jam nesaugios aplinkos.

IV SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Jeigu šeimai, kurios vaikui (-ams) buvo nustatytas grėsmės lygis, buvo teikiamos socialinės paslaugos, bet ji persikelia gyventi į kitą savivaldybę, grėsmės vaikui lygis iš naujo nenustatomas. Informacija apie šeimą perduodama ir paslaugos šeimai toliau teikiamos Atvejo vadybos tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. A1-141 „Dėl Atvejo vadybos tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

15. Duomenys apie nustatytą grėsmės vaikui lygį kaupiami Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje.

_____